

بررسی رابطه بین خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی در بین معلمان مقطع ابتدایی شهر بشرویه

مینا عظیمیان^۱، علی اکبر عجم^۲

^۱ کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزشی، گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور، گناباد، ایران

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، ایران

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه بین خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی بود. این مطالعه به صورت یک بررسی توصیفی همبستگی در بین معلمان مقطع دبستان شهر بشرویه انجام شد. نمونه آماری به صورت روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای بر اساس جدول مورگان انتخاب شد که شامل ۱۲۵ نفر می باشد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل (ECI) و پرسشنامه عدالت آموزشی گل پرور (الف وب ۱۳۸۹) بود و نتایج حاصل از بررسی رابطه همبستگی بین خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی نشان می دهد که بین خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ ارتباط معنی داری وجود ندارد. همچنین به منظور پیش بینی خلاقیت براساس نمرات عدالت آموزشی از روش تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده شد که نتایج به دست آمده نشان داد بین ابعاد خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی نیز ارتباط معناداری وجود ندارد. در انتها نتایج تحلیل t تک نمونه ای نیز مشخص کرد که عدالت آموزشی معلمان و ابعاد کارایی و اصالت و آمادگی هیجانی آنان باتوجه به نمره معیار ۳ بالاتر از متوسط قرار دارد.

واژه های کلیدی: خلاقیت هیجانی، عدالت آموزشی، معلمان شهر بشرویه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

از جمله سازه های مرتبط با فرآیند یادگیری و تعلیم و تربیت، سازه خلاقیت است. از آنجا که یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش، پرورش استعدادهای خلاق است و نیز بر اساس تحقیقات مختلف خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی اثرگذار است، توجه به این توانایی دانش آموز و تأثیر آن بر فرآیند یادگیری و متغیرهای میانجی آن ضروری به نظر می رسد. سانتراک، خلاقیت را توانایی اندیشیدن در مورد امور به شیوه های بدیع و غیر معمول و دستیابی به راه حل های بی بدیل برای مسائل می داند (رهنما و عبدالملکی، ۱۳۸۸).

از دیدگاه برخی از محققان از جمله جیمیسون (۱۹۹۳)؛ بارون و هرینتون (۱۹۸۱)، خلاقیت سازه ایست که با مؤلفه های هیجانی و شناختی در هم آمیخته است (به نقل از سروی و استا و همکاران، ۲۰۱۰). خلاقیت در حیطه ی هیجانات از سال ۱۹۸۰ با فعالیت آوریل شروع شد و خلاقیت هیجانی را به صورت توانایی تجربه و بیان ترکیبی از هیجان ها به صورتی تأثیرگذار تعریف می کند (هاشمی، ۱۳۸۸). آوریل و نانلی خلاقیت هیجانی را ابراز خود به روشی جدید که براساس آن خطوط فکری فرد بسط یافته و روابط میان فردی او افزایش می یابد تعریف کرده اند. سه مفهوم بداعت، صداقت و اثربخشی در این تعریف نهفته اند. بداعت یعنی توانایی تغییر در هیجانات متداول فرد است. اثربخشی به هماهنگی پاسخ خلاق با زمینه های اجتماعی و فرهنگی اشاره دارد، به گونه ای که برقراری روابط مطلوب با دیگران را ممکن می کند و موجب بهبود شیوه تفکر فردی را نیز فراهم می آورد. صداقت در بروز هیجانات بدین معنی است که هیجانات باید برخاسته از باورها و اعتقادات فرد باشد (جوکار و البرزی، ۱۳۸۹). آوریل (۲۰۰۰) رفتار را زمانی از نظر هیجانی خلاق تعریف می کند که ویژگی های نو گرایی، اثربخشی و اصالت را دارا باشد (فوکس، کومار و پورتر، ۲۰۰۷).

در اینجا باید اظهار داشت که آموزش به عنوان رکن ترقی و پیشرفت یک کشور در صورتی فراگیر خواهد شد که عدالت آموزشی در سیستم آموزش و پرورش و نهادهای آموزشی دیگر حاکم شود. عدالت آموزشی یعنی بهره گیری همه استعدادها از امکانات را فراهم آورند (کریشنری دن^۱، ۲۰۱۳) از سه دیدگاه می توان مسأله نابرابری در نظام آموزشی را مشاهده و مطالعه نمود: ۱. از نقطه نظر دسترسی یا برخورداری آموزشی ۲. منابعی که به عنوان درون داد در اختیار نظام آموزشی قرار گرفته است ۳. عملکرد نظام آموزشی.

عدالت در معنی قدیم آن معادل دادن هر چیز به کسی است که استحقاق آن را دارد؛ یعنی با برابرها برابر و با نابرابرها نابرابر برخورد شود. معنی امروزی تر عدالت که مبتنی بر برابر شناختن انسان های جامعه در برخی از حقوق خاص است عدالت را احقاق حقوق برای تمامی افراد جامعه می داند (ثناگو، نوملی، ۱۳۹۰)

در محیط های تحصیلی و بویژه در دانشگاه ها وجود شرایط عادلانه و رویت اصول و قواعد عدالت از طریق انتقال حس ارزشمندی به دانشجویان می تواند آنها را با رفتارهای مدنی تحصیلی متمایل نماید. علاوه بر این ادراک حضور عدالت، تردیدها و نگرانی های افراد را در باب تضييع حقوق و آزادی آنها بر طرف می کند. مقوله عدالت آموزشی در سال های اخیر کانون توجه بوده و از جنبه های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و آن را رسانه ای کرده است اما در عرصه آموزشی و تربیتی کمتر به آن پرداخته شده است.

۲. اهمیت و ضرورت خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی

خلاقیت به عنوان سازه ای که ارتباط تنگاتنگی با تعلیم و تربیت دارد اخیراً بسیار مورد توجه واقع شده است. در حالی که رویکردهای آموزشی رسمی عموماً سعی در گسترش تفکر همگرا دارند، یکی از اهداف رویکردهای آموزشی اخیر رشد خلاقیت فردی می باشد (سانف، ۲۰۰۹). با توجه به آنچه گفته شد به نظر می رسد خلاقیت مفهومی فراگیر بوده که جنبه های وسیع و مختلفی از زندگی و تحول روانی فرد را تحت تأثیر قرار می دهد. با شناخت همبسته های مرتبط با آن و ایجاد نیم رخ قابل

پیش بینی تر می توان در تدوین برنامه های آموزشی و تعلیم و تربیت جهت افزایش تفکر واگرا در دو حیطه ی هیجانی و شناختی اقدام کرد.

دنایای امروزه افراد خلاق و زیرک نیاز دارد، با پیچیده تر شدن جهانی که در آن زندگی می کنیم نیاز به شناسایی و پرورش ذهن های خلاق روز به روز بیشتر می شود. بنابراین در شرایط کنونی خلاقیت موضوع مهمی در بحث روانشناسی مدرسه است (جعفری و همکاران، ۲۰۱۳). انسان در زندگی خود با سؤالات مختلف، تنگناها و موقعیت های تازه و نامشخص روبرو می شود که لزوم یافتن راه حل ها و کاربرد مؤثر آنها را ایجاب می کند. خلاقیت یک جنبه ی مؤثر از حل مسئله است. خلاقیت شناختی به افراد کمک می کند در مواجهه با مشکلات قدرت تمییز داشته باشند، تحلیل کنند و اعمال خود را بر اساس دانش پایه ریزی کنند (اسمیت، ورد و فینک^۲، ۲۰۱۳).

خلاقیت ناشی از هیجانات آمادگی فرد را برای درگیر شدن در فعالیت های مختلف بهبود و ارتقا می بخشد، در این مواقع افراد در برابر موانع و مشکلات انعطاف پذیر می شوند (ونگ و احمد^۳، ۲۰۰۳). اگرچه مطالعات نشان می دهد عوامل متعددی بر خلاقیت تأثیر می گذارند. یکی از مؤلفه های کلیدی افزایش و توسعه خلاقیت و نوآوری انگیزه های درونی فرد و مهارت های مرتبط با خلاقیت و نوآوری می باشد که در واقع همان توانمندسازی روانشناختی می باشد (حضور و خداداد حسینی، ۱۳۸۴).

می توان گفت، امروزه عدالت آموزشی یکی از زیربنایی ترین ابعاد عدالت است که پیشرفت جامعه منوط بر تحقق آن است. عدالت آموزشی میتواند آموزش را در تمامی حوزه ها متحول نموده و زمینه بروز استعدادها و توانمندی ها را در سطح کلان فراهم آورد (ممیزی، حافظی، ۲۰۱۱). دیرباز در موازات آموزش به عنوان یکی از مهمترین ارکان هر نظام اجتماعی؛ عدالت نیز در میان اندیشمندان و در مباحث سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اثر گذار و مورد توجه بوده است. به نظر اندیشمندان اسلامی سه معیار تعیین کننده در بهره مندی از امکانات آموزشی و ایجاد عدالت آموزشی "تلاش، نیاز و اسحقاق ذاتی افراد" است. در تحلیل های اقتصاد آموزش نیز؛ "کارایی، برابری و عدالت" از جمله مهم ترین معیارهایی است که برای تخصیص منابع و بهره مندی از عدالت آموزشی مطرح می باشد (امینی و همکاران، ۲۰۱۱). بدین لحاظ فراهم نمودن امکانات آموزشی به گونه ای کاملا عادلانه و بذل توجه به امر آموزش در کلیه سطوح؛ امری ضروری است (ممیزی، حافظی، ۲۰۱۱). زیرا هدف و نقش عمده آموزش عالی تربیت نیروی متخصص و متعهد مورد نیاز جامعه از طریق کسب توانایی لازم جهت انجام وظایف مربوط در حیطه عملکرد آنان است (طاهر پور، ۲۰۱۱) بنابراین عدالت محور شدن در ساختار و فرایند آموزشی از جمله ضروریات است (ساناگو نومالی، جویبی^۴، ۲۰۱۲). عدالت آموزشی که به بهره مندی همه استعدادهای کشور از امکانات متناسب با نیازهایشان و نیز قابلیت دسترسی عموم به تسهیلات آموزشی تاکید دارد (زاهدی و همکاران، ۲۰۱۱)

عدالت آموزشی از جنبه های مختلف قابل بررسی و تحقیق است. آنچه مسلم است صرفا استفاده از یک برنامه آموزشی یکسان در جریان آموزش دلالت بر برقراری عدالت/ تساوی در آموزش ندارد. بلکه برقراری عدالت آموزشی زمانی محقق می شود که متولیان آموزش (اساتید و مراکز آموزشی) با تاکید بر اهمیت نقش و مسئولیت خود در راستای تربیت نیروی حرفه ای و ماهر از طریق ارتقا دانش، نگرش و مهارت آنان متناسب با نیازهای منطقه، جامعه و بیماران هم چنین ارتباطات فردی فی مابین در سرتاسر سال های تحصیل (از سال اول تا سال آخر) در مراکز آموزش نمایند (خان، ۲۰۱۲). در خصوص ضرورت و اهمیت انجام پژوهشی پیرامون تبیین "عدالت آموزشی" پژوهشگران که هر یک به نوعی سالها در عرصه آموزش فعالیت داشته و دارند؛ ضمن تاکید به آنچه در بالا بدان استناد گردیده است؛ به اظهارات ثناگو و همکارانش که به عنوان یکی از راه های

-Smith&Word&Finke

-Wang&Ahmad

-Sanagoo Nomali, Jouybari

تعریف عدالت، شناسایی بی عدالتی ها را مطرح نموده و بر دو منبع بی عدالتی مشهود: یکی ناشی از ساختار و اعمال سیستم آموزشی و دیگری ناشی از زمینه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی اشاره دارند.

فاچز^۵ و همکاران (۲۰۰۷) دریافتند بین ظرفیت خلاق (تخیلات، حافظه، رویاها، بازی ها و تجارب حسی) در دوران کودکی، سبک های خلاقانه و خلاقیت هیجانی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. هم چنین نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که بین خلاقیت شناختی و خلاقیت هیجانی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

باتاستینی^۶ (۲۰۱۲) در پژوهش خود میان هوش هیجانی و خلاقیت و اثربخشی در مدارس ارتباط مثبت قوی به دست آورد. در این پژوهش، او پیشنهاد کرد که هوش هیجانی برای خلق افکار و عملکردهای نو می تواند فرایند تفکر خلاق را تسهیل کند.

سوان چین^۷ و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین هوش هیجانی و هوش معنوی در پرورش خلاقیت و نوآوری در میان کارآفرینان موفق پرداختند. نتایج حاصل از تحلیل داده های پژوهش حاکی از وجود رابطه معنادار میان تمامی ابعاد هوش هیجانی و هوش معنوی با ارتقای خلاقیت و نوآوری کارآفرینان بوده است.

صبری، البرزی و بهرامی (۱۳۹۲) در پژوهش خود معناداری رابطه میان الگوهای ارتباطی خانواده، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی در دانش آموزان دبیرستانی را تأیید کردند.

ابراهیمی (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی رابطه میان تاب آوری و هوش هیجانی با سازگاری (عاطفی، اجتماعی و آموزشی) دانش آموزان پسر دبیرستان های تهران پرداخت که نتایج حاکی از وجود رابطه معکوس و معنادار هوش هیجانی با نمره های سازگاری (عاطفی، اجتماعی و آموزشی) بود.

داوری (۱۳۸۶) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه خلاقیت و هوش هیجانی با سبک های کنار آمدن با استرس در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن به این نتیجه رسید که هوش هیجانی با استفاده از سبک کنار آمدن مسئله مدار، با استرس رابطه دارد.

سلیمان پور و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی جایگاه عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را مورد بررسی قرار دادند. هدف از این مقاله بررسی راهکارهای ایجاد عدالت آموزشی در آموزش و پرورش است. پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی تحلیلی، عدالت آموزشی را با استناد به برنامه تحول بنیادین در آموزش و پرورش مورد بررسی قرار داده است. براساس نتایج، رهایی از کاستی ها و رسیدن به عدالت آموزشی نیازمند دو کوشش است. نخست آنکه به تحول های بی سابقه فکری، اجتماعی و سیاسی که در پرتو انقلاب ارتباطات رخ نموده است توجه شود. دوم، تحول بنیادی در نظام های آموزشی نیازمند طرح نظریه ای از عدالت است که در عین توانایی برطرف کردن نیازهای مادی زندگی، به نیازهای معنوی انسان نیز پاسخ گوید. به نظر می رسد که درون مایه ها و عناصر چنین نظریه هایی وجود داشته باشد و باید برای رسیدن به آن تلاش جدی صورت گیرد.

حاجی پور و شهرکی پور (۱۳۹۵) به بررسی دیدگاه معلمان در ارتباط با یکسان سازی مدارس عادی در مقایسه با مدارس خاص در آموزش و پرورش ناحیه ۲ زاهدان پرداختند. از این منظر پس از بسط فضای مفهومی موضوع و مروری که بر سوابق نظری و تجربی موجود داشته است. دیدگاه معلمان نسبت به یکسان سازی مدارس عادی و خاص در چند مؤلفه، عدالت آموزشی، رضایت دانش آموزان، عوامل محیطی، عوامل اقتصادی و تبعیض مشخص گردید. یافته های بیانگر آن است که معلمان مدارس خاص تمایل بیشتری با یکسان سازی مدارس خاص و عام دارند. همچنین یافته های تحقیق در بخش تحلیل استنباطی نشان می دهد که بین دیدگاه معلمان در ارتباط با یکسان سازی مدارس عادی در مقایسه با مدارس خاص و مؤلفه

- Fuchs

- Batastini

- Suan chin et al

های عدالت آموزشی، رضایت دانش آموزان، تبعیض تفاوت معناداری وجود دارد، ولی در رابطه با مؤلفه های عوامل محیطی و عوامل اقتصادی تفاوت معناداری مشاهده نگردید، یعنی دیدگاه های معلمان مدارس عادی و خاص از این دو مؤلفه یکسان نبود.

مثری^۸ (۲۰۱۱) برگزاری آزمون ها و ارزیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان یکی از ارکان اساسی اشاعه و توسعه عدالت آموزشی بیان نمود.

حسین نژاد، هاشمی و حیدری (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی وضعیت عدالت آموزشی و شناسایی موانع عدم تحقق و گسترش آن و ارائه راهکارهای مطلوب برای رفع این موانع پرداختند. نتایج تحلیل نشان داد که وضعیت عدالت در شهرستان ساری در ابعاد سیاست گذاری، نیروی انسانی، امکانات، توزیع خدمات پایین تر از حد متوسط و در ابعاد برنامه ریزی و فرهنگ و جو سازمانی بالاتر از حد متوسط می باشد. اما موانع عدم برقراری عدالت در تمام ابعاد مشاهده شد. یافته های حاصل از مصاحبه نیز نشان داد که از دیدگاه مدیران، بیشترین موانع در ابعاد نیروی انسانی، امکانات و سیاست گذاری ها می باشد و سرانجام برای رفع این موانع و برقراری عدالت در نظام آموزشی، راهکارهای مناسب ارائه گردید. با بیان پیشینه تحقیقات در این قسمت و با بررسی های به عمل آمده در پژوهش های صورت گرفته در داخل و خارج کشور، می توان گفت هرچند تاکنون تحقیقات متعددی در زمینه بررسی ارتباط بین خلاقیت هیجانی با عوامل مختلف از جمله اثربخشی در مدارس (باتاستینی، ۲۰۱۲)، سبک های کنار آمدن با استرس در دانشجویان و هوش هیجانی (داوری، ۱۳۸۶)، فرهنگ سازمانی (مارتین، تیلنج، ۲۰۰۳)، ویژگی های فردی (اصانلو و همکاران، ۱۳۸۵)، انگیزه شغلی (جهانتیغ اول، ۱۳۹۶) و غیره انجام شده است؛ اما به نظر می رسد به بررسی ارتباط بین میزان خلاقیت و عدالت آموزشی در معلمان به میزان کافی پرداخته نشده است. حتی با چنین متغیرهایی ما پژوهش مشابه داخلی در دسترس نداریم. به همین منظور در این پژوهش به بررسی ارتباط بین دو متغیر خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی در بین معلمان پرداخته شده است.

۳. مواد و روش ها

این مطالعه به صورت یک بررسی توصیفی همبستگی در بین معلمان مقطع دبستان شهر بشرویه انجام شد. جامعه آماری شامل ۱۹۵ نفر بود که به کمک جدول مورگان تعداد ۱۲۵ نفر از بین معلمان انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. از این بین ۷۳ نفر معادل ۵۷/۹ درصد را زنان و ۴۳ نفر معادل ۳۴/۱ درصد را مردان تشکیل داده اند و ۱۰ نفر نیز به سوال مربوط به جنسیت پاسخ نداده اند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل (ECI) و پرسشنامه عدالت آموزشی گل پرور (الف وب ۱۳۸۹) می باشد.

۴. پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل

این پرسشنامه را آوریل (۱۹۹۹) به منظور اندازه گیری خلاقیت هیجانی در چهار بعد تازگی، اثربخشی، صداقت و آمادگی تهیه کرده است و شامل ۳۰ ماده است که ۷ ماده مربوط به آمادگی هیجانی، ۱۴ ماده تازگی، ۵ ماده اثربخشی و ۴ ماده صداقت را اندازه گیری می کنند. سوالات پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه ای از ۱= کاملاً مخالفم تا ۵= کاملاً موافقم است. آوریل با روش آلفای کرونباخ پایایی نمره کل خلاقیت هیجانی را ۰/۹۱ و پایایی ابعاد آن یعنی تازگی، اثربخشی، صداقت و آمادگی را به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۹، ۰/۸۰، ۰/۸۵ به دست آورد. برای محاسبه روایی پرسشنامه از روش تحلیل عاملی و همبستگی آن با آزمون های مشابه استفاده کرد که براساس تحلیل عاملی به جای ۴ عامل، ۳ عامل به دست آمد و اثربخشی و صداقت باهم ادغام شد و یک عامل را تشکیل دادند.

۴-۱. پرسشنامه عدالت آموزشی گل پرور

به منظور بررسی عدالت آموزشی، از پرسشنامه سنجش عدالت آموزشی گل پرور که بر مقیاس لیکرت هفت درجه ای پاسخ داده می‌شود، استفاده شد. این پرسشنامه ۱۴ گویه ای برپایه ی فرهنگ بومی دانشگاه های ایران ساخته شده است. نمره گذاری هر سوال از هفت به یک (کاملاً موافقم = ۷ و کاملاً مخالفم = ۱) انجام می‌شود. حداکثر نمره پرسشنامه ۹۸ (بیشترین میزان عدالت آموزشی)، میانگین ۵۶ و حداقل نمره ۱۴ (کمترین میزان عدالت آموزشی) است. روایی این پرسشنامه بسیار مطلوب گزارش شده است و پایایی آن نیز براساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمده است که نشان از پایایی مناسب این پرسشنامه است.

۵. یافته های توصیفی

۵-۱. ویژگی های جمعیت شناختی پاسخ گویان

این ویژگی ها شامل جنسیت و تحصیلات است که به شرح جداول زیر خلاصه شده است. در این تحقیق جامعه آماری معلمان ابتدایی شهر بشرویه ۱۹۵ نفر بودند که با توجه به جدول مورگان ۱۲۵ نفر برای نمونه گرفته شده از این جامعه حضور داشته اند که آمار توصیفی آنها به شرح زیر است:

جدول ۱: ویژگی های دموگرافیک پاسخگویان

تعداد بی پاسخ	تعداد پاسخ داده شده	
۱۰	۱۱۶	جنسیت
۰	۱۲۶	تحصیلات

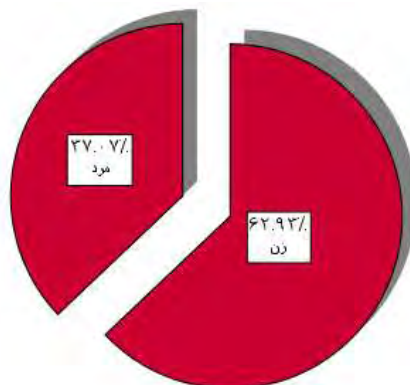
با توجه به جدول فوق ۱۰ نفر از افراد به سوال جنسیت پاسخ نداده اند. همچنین با توجه به جداول ذیل اکثر پاسخ دهندگان زن بوده اند و میزان تحصیلات اکثر آنها لیسانس بوده است.

جنسیت

با توجه به جدول و نمودار زیر ۷۳ نفر از پاسخ دهندگان زن بوده اند و ۴۳ نفر آنها مرد بوده اند.

جدول ۲: وضعیت جنسیت پاسخ دهندگان

جمع	بی پاسخ	جمع	پاسخ دهندگان مرد	پاسخ دهندگان زن	
۱۲۶	۱۰	۱۱۶	۴۳	۷۳	تعداد
۱۰۰	۷/۹	۹۲/۱	۳۴/۱	۵۷/۹	درصد

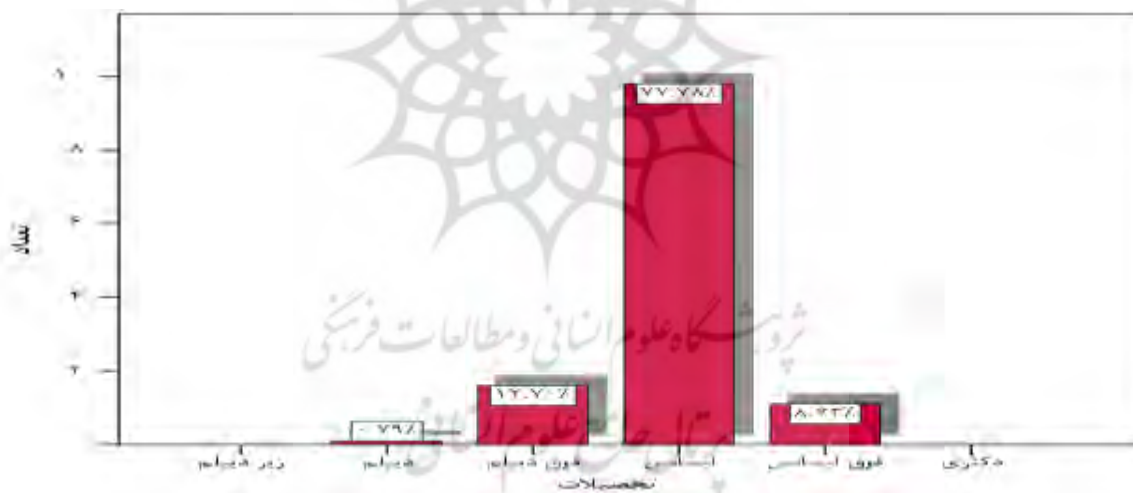
شکل ۱: نمودار دایره ای برای جنسیت پاسخ دهندگان

تحصیلات

با توجه به جدول و نمودار زیر تحصیلات اکثر پاسخ دهندگان (۹۸ نفر آنها) لیسانس بوده است.

جدول ۳: وضعیت تحصیلات پاسخ دهندگان

جمع	پاسخ دهندگان فوق لیسانس	پاسخ دهندگان لیسانس	پاسخ دهندگان فوق دیپلم	پاسخ دهندگان دیپلم	تعداد
۱۲۶	۱۱	۹۸	۱۶	۱	
۱۰۰	۸/۷	۷۷/۸	۱۲/۷	۰/۸	درصد

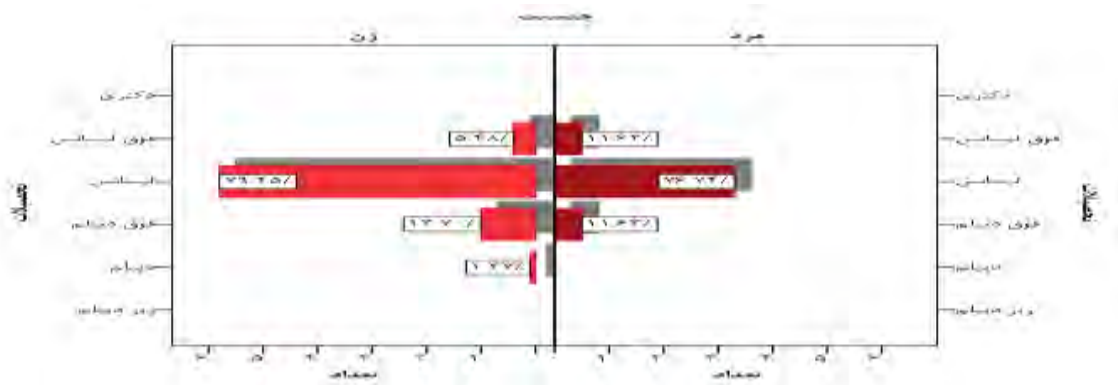

شکل ۲: نمودار مستطیلی برای وضعیت تحصیلات پاسخ دهندگان

در ادامه با توجه به جداول زیر میزان تحصیلات زنان و مردان پاسخ گو بررسی شده که ۷۹/۵ درصد زنان و ۷۶/۷ درصد مردان دارای مدرک لیسانس می باشند.

جدول ۴: وضعیت تحصیلی زنان و مردان پاسخگو

جمع	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم	جنسیت	تعداد
۷۳	۴	۵۸	۱۰	۱	زن	تعداد
۱۰۰	۵/۵	۷۹/۵	۱۳/۷	۱/۴		درصد
۴۴	۵	۳۳	۵	۰	مرد	تعداد
۱۰۰	۱۱/۶	۷۶/۷	۱۱/۶	۰		درصد

شکل ۳: وضعیت تحصیلی زنان و مردان پاسخگو

۵-۲. یافته های تحلیلی

با استفاده از تحلیل رگرسیون ساده به آزمون فرضیه اول: عدالت آموزشی در خلاقیت هیجانی معلمان نقش دارد، پرداخته شد و نتایج به شرح زیر بود:

جدول زیر بیانگر مقدار ضریب همبستگی و ضریب تعیین است. مقدار ضریب همبستگی ۰/۱۱۱ به دست آمده است و هرچه مقدار آن به یک نزدیکتر باشد نشان دهنده همبستگی قوی تر بین مقادیر واقعی و مقادیر مشاهده شده متغیر وابسته است. از آنجا که سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ است مدل معنی دار نیست و این نشان می دهد که بین خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۵: آزمون تحلیل رگرسیون برای بررسی رابطه بین خلاقیت هیجانی با عدالت آموزشی معلمان

مدل	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد	ضریب همبستگی	آماره آزمون	سطح معنی داری (sig)
رگرسیون ساده	۰/۰۱۲	۰/۴۱۱	۰/۱۱	۱/۵۴	۰/۲۱

نتایج آزمون رگرسیون ساده نشان داد که میزان عدالت آموزشی معلمان در خلاقیت هیجانی آنان نقشی ندارد.

فرضیه دوم: بین خلاقیت هیجانی زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود دارد.

با توجه به نرمال بودن داده ها به کمک آزمون کلموگروف اسمیرنوف ($\text{sig} = / > /$) برای بررسی فرضیه فوق از آزمون تی دونمونه ای مستقل استفاده شد. با توجه به آزمون تی دو نمونه ای مستقل ($\text{sig} = / \text{df} = / \text{t} = -$) چون $\text{sig} > /$ پس اختلاف معنی داری برای خلاقیت هیجانی بین زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود نداشت.

جدول ۶: آزمون تی دو نمونه ای مستقل برای بررسی خلاقیت هیجانی بین معلمان زن و مرد

آماره آزمون	درجه آزادی	Sig
-۰/۳۳	۱۰۴/۳۲	۰/۷۴

نتایج آزمون نشان می دهد برای خلاقیت هیجانی بین زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود نداشت.

فرضیه سوم: بین عدالت آموزشی زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود دارد.

با توجه به نرمال بودن داده ها به کمک آزمون کلموگروف اسمیرنوف ($\text{sig} = / > /$) برای بررسی فرضیه فوق از آزمون تی دونمونه ای مستقل استفاده شد. با توجه به آزمون تی دو نمونه ای مستقل ($\text{sig} = / \text{df} = / \text{t} = -$) چون $\text{sig} > /$ پس اختلاف معنی داری برای عدالت آموزشی بین زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود نداشت.

جدول ۷: آزمون تی دو نمونه ای مستقل برای بررسی عدالت آموزشی بین معلمان زن و مرد

آماره آزمون	درجه آزادی	Sig
-۰/۰۴	۱۱۴	۰/۹۶

نتایج آزمون نشان داد برای عدالت آموزشی بین زنان و مردان اختلاف معنی داری وجود نداشت.

فرضیه چهارم: ابعاد خلاقیت هیجانی عدالت آموزشی را به طور معنی داری پیش بینی می کند.

به کمک آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیری فرضیه ی فوق را بررسی کردیم. جدول زیر بیانگر مقدار ضریب همبستگی و ضریب تعیین است. مقدار ضریب همبستگی برابر ۰/۲۲ به دست آمده است. و هرچه مقدار آن به یک نزدیکتر باشد نشان دهنده همبستگی قوی تر بین مقادیر واقعی و مقادیر مشاهده شده متغیر وابسته است. از آنجا که سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ است مدل معنی دار نیست و این نشان می دهد که بین ابعاد خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۸: آزمون تحلیل رگرسیون برای بررسی رابطه بین ابعاد خلاقیت هیجانی با عدالت آموزشی معلمان

مدل	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد	ضریب همبستگی	آماره آزمون	سطح معنی داری (Sig)
رگرسیون چندگانه	۰/۰۵۰	۱/۸۹	۰/۲۲	۲/۱۵	۰/۰۹۷

نتایج آزمون بیان کرد بین ابعاد خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

فرضیه ی پنجم: میزان عدالت آموزشی معلمان بالاتر از متوسط است.

در جدول زیر نتایج حاصل از تحلیل t تک نمونه ای یا تی تک گروهی آمده است. در این جدول نمره نظرات پاسخ دهندگان در مورد عدالت آموزشی آنها با نمره معیار ۳ مقایسه شده است.

جدول ۹: تحلیل t تک نمونه ای یا تی تک گروهی برای مقایسه نظرات پاسخ دهندگان در مورد عدالت آموزشی آنها با نمره معیار ۳

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	P
عدالت آموزشی معلمان	۳/۹۲	۰/۵۱	۳	۲۰/۰۸	p<۰/۰۵

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می شود میانگین نمره عدالت آموزشی معلمان ۳/۹۲ با انحراف استاندارد ۰/۵۱ بود که اختلاف معنادار با نمره برش ۳ دارد (p<۰/۰۵) و با توجه به میانگین پاسخ ها که بیش از ۳ (نمره برش) است عدالت آموزشی معلمان در سطح بالاتر از متوسط قرار داشته است.

فرضیه ششم: ابعاد خلاقیت هیجانی معلمان بالاتر از متوسط قرار دارد.

در جدول زیر نتایج حاصل از تحلیل t تک نمونه ای برای ابعاد خلاقیت هیجانی آمده است، در این جدول نمره نظرات پاسخ دهندگان در مورد هر یک از ابعاد خلاقیت هیجانی با نمره معیار ۳ مقایسه شده است.

جدول ۱۰: تحلیل t تک نمونه ای یا تی تک گروهی برای مقایسه نظرات پاسخ دهندگان در مورد ابعاد خلاقیت هیجانی آنها با نمره

معیار ۳

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	P
آمادگی هیجانی	۳/۳۵	۰/۳۹	۳	۱۰/۱۰۰	p<۰/۰۵
توانایی واکنش دادن	۳/۱۰	۰/۵۸	۳	۱/۹۶	p>۰/۰۵
کارایی و اصالت	۳/۳۷	۰/۴۹	۳	۸/۴۶	p<۰/۰۵

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود میانگین و انحراف استاندارد نمرات برای هر یک از ابعاد خلاقیت هیجانی معلمان گزارش شده است. با توجه به مقادیر p برای متغیر توانایی واکنش دادن اختلاف معنی داری با نمره برش ۳ وجود نداشت و توانایی واکنش دادن معلمان در سطح متوسطی بوده است. برای متغیر های آمادگی هیجانی و کارایی و اصالت اختلاف معنادار با نمره برش ۳ دارد ($p < 0.05$) و با توجه به میانگین پاسخ ها که بیش از ۳ (نمره برش) است، کارایی و اصالت و آمادگی هیجانی معلمان در سطح بالاتر از متوسط قرار داشته است.

۶. بحث و نتیجه گیری

در بررسی رابطه بین میزان خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی مشخص شد که همبستگی ضعیفی بین این دو عامل وجود دارد و برخلاف پیش فرض های اولیه ارتباط معناداری میان ابعاد خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی در سطح اطمینان ۹۵ درصدی مشاهده نگردید. آن چنان که در بررسی پژوهش های پیشین میان خلاقیت، هوش هیجانی و اثربخشی در مدارس ارتباط مثبت و قوی به دست آمده بود (باتاستینی، ۲۰۱۲) و معناداری ارتباط خلاقیت کارکنان با اثربخشی سازمانی نتیجه گرفته شده بود (پهلوانی و شاهنازبان، ۱۳۸۹) اما در این بررسی با توجه به یافته های توصیفی و تحلیلی این نتیجه حاصل گردید که افزایش یا کاهش میزان خلاقیت هیجانی در بین معلمان بر میزان عدالت آموزشی آنان هنگام برخورد با دانش آموزان تاثیر ضعیفی خواهد داشت. هرچند که هریک از متغیر های فوق به نوبه ی خود اثر شگرفی در بهبود عملکرد آموزشی خواهد داشت با این وجود همبستگی و ارتباط بی معنا میان دو مقوله خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی جای بسی تامل و کشف روابط علت و معلولی خواهد داشت.

اگرچه در پژوهش حاضر اطلاعات جمعیت شناختی توسط معلمان به صورت ناقص تکمیل شده بود و در نتیجه امکان بررسی فراتر را از پژوهشگر گرفته بوداما در بررسی ارتباط بین میزان خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی در بین زنان و مردان، با ۹۵ درصد اطمینان مشخص شد که هیچ گونه ارتباط معناداری بین جنسیت و میزان خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی وجود ندارد. این نتیجه نیز در پژوهش اصانلو و همکاران (۱۳۸۵) به طور کامل تایید شده است.

باتوجه به نتایج به دست آمده به منظور بهبود عملکرد معلمان در مدارس، پیشنهادات کاربردی زیر به عنوان نتایج به دست آمده از این تحقیق جهت تسهیل و تسریع دسترسی به اهداف سازمان ها، ارائه می‌گردد.

۱. از آنجایی که ابعاد خلاقیت هیجانی و عدالت آموزشی هریک به نوبه خود در ارتقا کیفیت عملکرد فردی و اجتماعی افراد موثر است، بهبود و توسعه هریک در جایگاه خویش قابل تامل و با اهمیت می‌باشد و بدون توجه به همبستگی بین این دو عامل، تقویت هر کدام در مقام خود برای افزایش کارایی سازمان ها و نیروی انسانی مهم و ضروری می‌باشد.

۲. به رغم اینکه در افوا و اذهان عمومی تحقق عدالت آموزشی در گروهی بروز ابعاد خلاقیت هیجانی است لیکن پژوهش فوق عدم وجود رابطه معنادار در نمونه مورد بررسی را نشان می‌دهد که این خود زمینه پژوهش و تامل وسیع تر و البته تکرار پژوهش را برای محققان دیگر فراهم می‌آورد.

۳. با توجه به اینکه این تحقیق در یک جامعه آماری کوچک انجام شده است، پیشنهاد می‌شود در مدارس، دانشکده ها، بخش های آموزشی و جوامع آماری بزرگتر نیز صورت گیرد.

۴. به کارگیری ابزار سنجش و اندازه گیری معتبر و گوناگون جهت اجرای پژوهش فوق عرصه ی تحقیقاتی جدیدی را پیش روی محققان و پژوهشگران می‌گشاید که کاربرست آن نتایج گاه متناقض با آنچه بدان دست یافته شده است، ارائه می‌دهد.

۷. منابع

- ۱) ابراهیمی، انیسه (۱۳۹۰). بررسی رابطه تاب آوری و هوش هیجانی با سازگاری (عاطفی، اجتماعی و آموزشی) دانش آموزان متوسطه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۲) بهلولی، نادر؛ شاهنازیان، ناصر (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین خلاقیت کارکنان با اثربخشی سازمانی (مطالعه موردی ستاد بانک تجارت استان آذربایجان شرقی). اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و نوآوری، شیراز.
- ۳) ثناگو، اکرم؛ نوملی، مهین؛ جویباری، لیلا (۱۳۹۰). "تبیین عدالت آموزشی در دانشجویان علوم پزشکی: بررسی دیدگاهها و تجربیات دانشجویان علوم پزشکی". دو فصلنامه افق توسعه. آموزش پزشکی. دوره ۴، شماره ۳.
- ۴) حاجی پور، ملیحه؛ شهرکی پور، حسن (۱۳۹۵). بررسی دیدگاه معلمان در ارتباط با یکسان سازی مدارس عادی در مقایسه با مدارس خاص در آموزش و پرورش ناحیه ۲ زاهدان، کنفرانس بین المللی مدیریت و اقتصاد پویا ایران - مالزی، مالزی - جزیره پنانگ دانشگاه USM، مرکز توسعه آموزشهای نوین ایران (متانا)،
- ۵) حضوری، محمد جواد؛ خداداد حسینی، سید حمید (۱۳۸۴). طراحی و تبیین مدلی برای نهادینه کردن نوآوری در بخش دولتی ایران. ماهنامه علمی پژوهشی دانشور. شماره ۱۱.
- ۶) داوری، رحیم (۱۳۸۶). رابطه خلاقیت و هوش هیجانی با سبک های کنار آمدن با استرس. فصلنامه اندیشه و رفتار، دوره دوم (۶) ۱۷-۲۴.
- ۷) ذاکری، فاطمه (۱۳۹۶). بررسی راهکارهای تحقق عدالت آموزشی در آموزش و پرورش استان هرمزگان، همایش علمی پژوهشی استانی راهبردها و راهکارهای ارتقاء کیفیت در آموزش و پرورش، میناب، مدیریت آموزش و پرورش شهرستان میناب.
- ۸) رحیمی، غلامرضا؛ نوروزی، محمدرضا و سریع القلم، نرگس (۱۳۹۱). بررسی رابطه هوش چندگانه مدیران با اثربخشی سازمانی شرکت گاز استان آذربایجان شرقی. پژوهشگر (فصلنامه مدیریت). سال نهم، (۲۵) ۲۱-۳۴.
- ۹) رهنما، اکبر؛ عبدالملکی، جمال (۱۳۸۸). بررسی رابطه ی هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه شاهد. اندیشه های نوین تربیتی، دوره ۵، شماره ۲.
- ۱۰) سلیمان پور عمران، محبوبه؛ فیروزه، سیده نسیم؛ قلیزاده، اعظم؛ نوایی راهبر، زهرا (۱۳۹۶). جایگاه عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، اولین همایش ملی علوم اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی و امنیت اجتماعی، تهران، دانشگاه آل طه -معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری کل استان البرز.
- ۱۱) صبری، مصطفی؛ البرزی، محبوبه؛ بهرامی، محمود (۱۳۹۲). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی در دانش آموزان دبیرستانی. فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی. دوره نهم، (۲۵) ۳۵-۶۲.
- ۱۲) فاطمی، ساغر؛ موسوی، ساقی؛ نیکرو، روزبه؛ مهم کار خیراندیش، شهرام. عوامل موثر بر عدالت آموزشی در محیط های بالینی از دیدگاه دانشجویان و متولیان آموزش دانشگاه علوم پزشکی گیلان در سال ۱۳۹۲-۱۳۹۳. پژوهش در آموزش علوم پزشکی. ۱۳۹۵؛ ۸ (۴)
- ۱۳) کرمی باغظیفونی، زهرا (۱۳۹۱). تدریس مدل علی جهت تبیین سازه خلاقیت بر اساس متغیرهای مکنون هوش، سرعت پردازش اطلاعات و باز بودن نسبت به تجربه ها در دانشجویان شهر تهران. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۱۴) گل پرور، محسن (۱۳۸۹). بررسی نقش اخلاق تحصیلی، عدالت و بی‌عدالتی آموزشی در رفتارهای مدنی - تحصیلی دانشجویان. نوآوری های مدیریت آموزشی، (۴) ۵، ۴۱-۲۵.
- ۱۵) هاشمی، سهیلا (۱۳۸۸). بررسی رابطه ی هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی و خلاقیت در دانش آموزان هنر، ادبیات و علوم پایه/اندیشه های نوین تربیتی. دوره ۵، شماره ۲.

( ) Amini B, Sharifian S, Gandomkar R, Amini N. [Equity in education. Unfinished study]. Horizens of medical education development ; ( ) : .

-) Averill, J.R. ( ). *Individual difference in emotional creativity: structure and correlates*. *Journal of personality*. ,p: - .
-) Bartunk, J.M & Spreitzer, G.M. ( ). *The interdisciplinary career of popular construct used in management: empowerment the late th century*. *Journal of management Inquiry*. vol ( ),p: - .
-) Batastini, S. D. ( ). *The relationship among student's emotional intelligence, creativity and leadership*. *Dissertation Abstract International Secction A: Humanities and Social Science*, . (UMI No AAI (
-) Fuchs, G. L., Kumar, v. k & Porter, J. ( ). *Emotional creativity ,alexithymia, and styles of creativity*. *Creativity Research Journal* , ( ), - .
-) Fuchs, G.J; Kumar, V,K; Porter, J. ( ). *Emotional creativity alexithymia and styles of creativity*. *Creativity research Journal*, vo , , nos. - ,p: - .
-) Ghadiri, N,F. Abdi, B. ( ). *Factor structure of Emotional creativity inventory (Ecl-Averill,) among Iranian undergraduate student in Tehran university*.
-) Ghaffari, k; Sarmadi, M; Safari, N & Shahsavari, m. ( ). *The impact of emotional intelligence and creativity among the university students*. *Journal of basic and applied scientific research*. vol ( ), - .
-) Ivcevic, Z., & Brackett, M.A., & Mayer, J.D. ( ). *Emotional intelligence and emotional creativity*. *Journal of personality*, , - .
-) Khan AS. *Equity or equality in medical education*. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions* ; ( ):
-) Krishnaratne, S. White, H. Carpenter, E. ( ). *Quality education for all children? What works in education in developing countries? New Delhi: International Initiative for Impact Evaluation*.
-) Momayezi M, Hafezi Z, Momayezi M. [Survey of development strategies in educational equity from students of Shahid sadoghi medical university view]. *Horizens of medical education development* ; ( ): . [Persian]
-) Sanagoo A, Nomali, Jouybari L. [Explanation of Educational Equity among medical sciences students: Evaloation of medical sciences students opinions and experience]. *Future of medical education Journal* ; ( ): - .
-) Sefidi F, Taherpour M. [Equity in clinical education evaluation]. *Horizens of medical education development* ; ( ): . [Persian]
-) Shirani R, Zahedi M, Moezi M. [Effective factors in realize educational equity from students of Shahrekord health university view]. *Horizens of medical education development* ; ( ): . [Persian]
-) Shirani R, Zahedi M, Moezi M. [Effective factors in realize educational equity from students of Shahrekord health university view]. *Horizens of medical education development* ; ( ): . [Persian]
-) Srivasta, s; Childers, M, E; Beak, J, H; Strong, C, M; Hill, S, J; Warsett, K, S; Wang, P, W; Akiskal, H, S; Akiskal, K, K; Ketter, T, A. ( ). *Toward interaction of affective and cognitive contributors to creativity in bipolar disorder: A controlled study*: *Journal of affective Disorder*. ,p: - .
-) Tee Suan Chin Susan, Ramanb Kavitha, Yeowc Jian Ai, Cyril Ezed Uchenna ( ). *Relationship Between Emotional Intelligence And Spiritual Intelligence In Nurturing Creativity And Innovation Among Successful Entrepreneurs: A Conceptual Framework*. *Social and Behavioral Sciences*, ( ) - .
-) Wang, C, L; Ahmad, P, K. ( ). *Emotion: The missing pan of systems methodologies*. *kybemetes, London*: ( ),p: - .